

Täysistunto

Tiistai 7.12.2021 klo 14.00—20.56

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi opintotukilain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 214/2021 vp

Lakialoite LA 10/2019 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 13/2021 vp

Toinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu, edustaja Virta.

Keskustelu

18.14 **Sofia Virta vihr:** Arvoisa puhemies! On hienoa, että hallitus on päättänyt nyt esittää opiskelijoiden tuloeroja korotettavaksi. Esityksen mukaan korotus olisi kuitenkin vain määräaikainen vuodeksi 22. Tulorajojen määräaikainen korottaminen edistäisi opiskelijoiden mahdollisuutta työskennellä opintojen ohessa nykyistä enemmän, siis tulevana vuonna, ilman että se vaikuttaisi opintotukeen vähentävästi. Näin pyritään parantamaan nuorten työllisyyden edellytyksiä ja opiskelijoiden toimeentuloedellytyksiä, mikä on toki hyvä asia.

On hyvä ottaa huomioon, että tällä esityksellä mitä todennäköisimmin lisätään myös työvoiman saatavuutta — tiedämmehän, miten moni ala kamppailee tällä hetkellä tekijäpulan keskellä. Kyseisellä esityksellä tulee olemaan arvioiden mukaan positiivisia vaikutuksia julkiseen talouteen. Opintojen aikaisella työelämällä on merkitystä myös oppimisen näkökulmasta, sillä työelämässä toimiminen opintojen aikana kartuttaa opiskelijoiden tietoja ja taitoja, laajentaa ja syventää osaamista sekä kehittää työelämävaatimuksia.

Olen itsekin aloittanut työn tekemisen lukio-opintojen ohessa ja tehnyt töitä myös jokaisen suorittamani yliopisto-opinnon rinnalla. Vaikka syyt työn tekemiseen eivät ehkä olleet omavalintaisia vaan olosuhteiden pakko taloudellisesta näkökulmasta toimikin ajurina, on työelämäkokemuksesta ollut valtavasti hyötyä esimerkiksi verkostojen näkökulmasta.

Haluan kuitenkin korostaa, ettei opiskelijoiden työn tekeminen ole itseisarvo, varsinkin tilanteessa, jossa tiedämme, miten moni heistä kamppailee mielenterveyden haasteiden kanssa tai uupuu jo nyt opintojensa keskellä. Mielestäni kuitenkin heitä, joille työnteko on mahdollisuus ja joilla siihen voimavarat opintojen ohessa riittävät, ei tulisi rangaista vaan ennemminkin kannustaa. Työn tekemisen tässä maassa tulisi olla kannattavaa aina kaikissa tilanteissa.

Henkilökohtaisesti siis toivoisinkin, että tämä tulorajojen korottamispäätös olisi määräaikaisuuden sijaan pysyvä, mutta on toki hyvä, että sivistysvaliokunta nyt tuo painavasti

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

mietinnössään esiin tarpeen opintotukilain kokonaisuudistukselle ja sen pohtimiselle, miten turvaamme opiskelijoiden toimeentulon jatkossa nykyistä paremmin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kaunisto.

18.16 Ville Kaunisto kok: Arvoisa rouva puhemies! Kyseessä on nyt hallituksen lakiesitys opintotukilain muuttamisesta ja sen toinen käsittely. En kertaa koko kokonaisuutta, koska salissa on asiasta jo käyty keskustelua, mutta käyn läpi ne pääkohdat, missä kokoomus näkee merkittävät haasteet ja ongelmat hallituksen lakiesityksessä:

Hallitus toisissaan on korottamassa opintotuen tuloarvoja 25 prosenttia, ja mielestämme se on liian vähän. Mutta näen kyllä melkein vielä ongelmallisempaa sen, että tämä korotus on vain vuodeksi. Mielestäni tämä ei ole tapa rakentaa kestävää tulevaisuutta ja ennen kaikkea tukea nuoria omissa valinnoissaan. Aika mahdotonta on näin lyhyen ajan jälkeen tehdä edes kunnon arviota, miten tämä muutos vaikuttaa.

Kokoomus olisi toivonut pysyvää 50 prosentin tuloarvojen korotusta, sillä me uskomme siihen, että työnteon pitää aina olla kannattavaa ja kannustusloukkuja myös pitää aina purkaa.

Tilastojen mukaan yli 40 000 opiskelijaa saa Kansaneläkelaitoksesta päätöksen opintotuen takaisinperinnästä joka vuosi. Nämä opintotuen matalat tuloarajat aiheuttavat siis keinokeinoista köyhyyttä, ja tämä on kyllä aivan väärin.

Itse asiassa kokoomuksen esityksessä korotus lisäisi valtion vuotuisia nettotuloja noin 6 miljoonaa euroa, eli myös valtion kiristu kiittäisi.

On todella valitettavaa, että hallitus ei ole halunnut valita tätä kokoomuksen mallia, jolla mennä eteenpäin, ja olen kyllä asiasta hyvin pettynyt. Mutta koska kuitenkin tulkitsemme niitä puheenvuoroja, mitä ensimmäisessä käsittelyssä olemme — ja nyt tänään jo yhden — kuulleet, niin sitä tukea löytyy tälle meidän ajattelullemme, jossa mahdollistetaan opiskelijanuorien valintojen tekeminen. Sen takia, arvoisa rouva puhemies, teen vastalauseeseen sisältyvän lausumaehdotuksen, joka menee näin: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus käynnistää opintotukilain kokonaisuudistuksen, jossa arvioidaan opintotukilainsäädäntöön eri hallituskausina tehtyjen muutosten vaikutukset sekä tuodaan tarvittavat lainsäädäntömuutokset eduskunnan käsiteltäväksi.”

Mielestäni on hyvin erikoista, jos hallituspuolueet eivät tätä lausumaehdotusta hyväksy ja lähde tätä kautta tukemaan kokoomuksen linjoja, joilla me annetaan opiskelijoille mahdollisuus ja kannusteet tehdä töitä opintojen ohella.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Juuso.

18.19 Kaisa Juuso ps: Arvoisa puhemies! Kokoomuksen vastalause oli erittäin hyvä, ja perussuomalaiset ovat siihen valiokunnassa yhtyneet. Olemme samaa mieltä siitä, että tämän uudistuksen olisi pitänyt olla jatkuva eikä määräaikainen ja sen olisi pitänyt korottaa enemmän tuloarvaa.

Opintotukilainsäädäntö on aika pirstaleinen, ja sitä on muutettu monessa eri kohtaa. Oltiin tärkeää, että tehtäisiin kokonaisuudistus ja katsottaisiin kaikki kohdat läpi sitten kerralla. Tässä on paljon tämmöistä turhaa, mikä lisää Kelan taakkaa takaisinperintöjen muodossa, esimerkiksi se, että ammatillisessa koulussa lyhyet oppisopimusjaksot eivät ole opintotu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

kilain piirissä. Nämäkin lisäävät Kelan taakkaa takaisinperintöjen osalta ihan kohtuuttomasti, ja olisi syytä sieltä poistaa tämmöiset kohdat.

Kannatan tätä edustaja Kauniston lausumaa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Ollikainen.

18.20 **Mikko Ollikainen r:** Ärade fru talman, arvoisa rouva puhemies! Esitys opintotuen tulorajojen nostamisesta on enemmän kuin tervetullut. Tämä on opiskelijoiden toive ja yhteiskunnan etu, ja RKP on ajanut tätä asiaa jo kauan. Tulorajan nostamisella parannamme nuorten toimeentulon edellytyksiä ja työllisyyttä. Ahkeruudelle pitää antaa tilaa, eikä voi olla niin, että aktiivisimpia rangaistaan — kunhan myös muistetaan, että hoidetaan opiskelu hyvin siinä myös.

Korona on jättänyt jälkensä yhteiskunnassamme, ja esimerkiksi ravintola-alalla on nyt aikamoinen työvoimapula. Tämän esityksen avulla opiskelijat rohkenevat, uskoisin näin, paremmin työllistyä opintojensa ohella.

On myös tärkeää, että opiskelijat saavat tutustua työelämään ja saavat niin sanotusti jalan oven väliin työelämään.

Itsekin olen maksanut aika monta tukikuukautta takaisin aikoinaan.

Ärade fru talman! Höjningen av inkomstgränserna för studiestödet är mer än välkommen, och det här är någonting som SFP har jobbat för väldigt länge. Vi är en bra bit på vägen nu med det här förslaget. Med förslaget beräknas det finnas kring 3 800 fler studerande som sysselsätts och skatteinkomsterna höjs med 24 miljoner euro.

För studerande är det viktigt att komma ut i arbetslivet, och det råder ju stor arbetskraftsbrist nu inom många olika branscher. Det är ändå viktigt att poängtera att man ska sköta sina studier och att det också finns skillnader mellan olika studieinriktningar. För vissa passar deltidjobb bättre än för andra.

Själv har jag också jobbat en hel del vid sidan om studierna. Jag vill minnas att ungefär 15 studiemånader betalade jag tillbaka under min studietid och utnyttjade då totalt kanske hälften av det jag hade rätt till. Det får inte vara så att de som är aktiva bestraffas, men samtidigt var det en ypperlig möjlighet, då man jobbade vid sidan om studierna, att få kontakter för fortsatta livet och arbetsmarknaden senare.

Nu görs den här ändringen temporärt, men jag hoppas att den också kan vara för en längre period, mera permanent. Men det här är en bit på vägen och jag hoppas att vi kan fortsätta diskutera det här också nästa år. — Tack.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Risikko.

18.23 **Paula Risikko kok:** Arvoisa puhemies! Täällä keskustelemme mietinnöstä hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi opintotukilain muuttamisesta. Tuolla valiokunnassahan me oltiin tietysti tyytyväisiä siihen, että ihminen voi vähän enemmän tienata ja tulorajoja korotetaan 25 prosentilla, mutta me oltiin aivan samaa mieltä, kuten edustaja Virta täällä käytti hyvin asiantuntevan puheenvuoron ja hyvän tukipuheenvuoron siitä, että ei tämän kyllä olisi tarvinnut olla ainoastaan määräaikainen vaan että tämä olisi voitu tehdä ihan pysyväksi. Ja sitten tietysti kokoomuksella ja perussuomalaisilla oli yhteinen esitys siitä, että sitä olisi nostettu 50 prosentilla eikä 25 prosentilla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

Sitten tämä lausuma, mihin täällä jo kannatuskin tuli: Pidän sitä tärkeänä, että me mietitään sitä. Opintotukilaki on tilkuista kerätty, ja vuosien varrella siihen on tehty valtavasti uudistuksia, mutta kukaan ei ole oikein katsonut kokonaisuutta, ja nyt olisi sen perkaus kyllä hyvä tehdä, koska niin paljon siihen on uudistuksia tehty.

Vielä palaan tähän itse asiaan, että en oikeastansa voi ymmärtää sitä, minkä tähden tästä ei voitu tehdä pysyvää ja miksi ei voitu nostaa enemmän, koska tässä kokoomuksen ja perussuomalaisen vastalauseessa on laskettu se, että sehän niin sanotusti haukkui hintansa. Me täällä mietinnössä toteamme sen, että kaikilla aloilla työtä ei löydy ja kaikki opiskelijat eivät voi työtä tehdä — sekin on ihan selvää — mutta kuitenkin täällä on puoltavia asioita, ja enemmän tässä on hyviä puolia kuin huonoja puolia. Myöskin taloudellisesti tämä olisi kannattanut tehdä pysyväksi ja jopa nostaa enemmän. Mutta ehkä seuraavalla kertaa sitten. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

18.25 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä opintotukilain muuttaminen ja tulojen nostaminen, joka mahdollistaa paremmin työn tekemisen opiskelijoille ja siitä ansaitsemisen myöskin ilman, että opintotukea menettäisi, on varmasti perusteltu, niin kuin täällä ollaan kuultu.

Mutta itse esittäisin tässä vähän semmoisen kerettiläisemmän puheenvuoron siitä lähtökohdasta, että kun seuraa kansainvälisesti tätä tilannetta, itsekin Englannissa opiskelleena, ja muuallakin, niin kyllähän lähtökohtana pitäisi olla, että opiskeluaika käytettäisiin opiskeluun ja opintotuki olisi sen verran riittävä, että se tarjoaa sen mahdollisuuden, että ihminen voi täysipäiväisesti opiskella. Se, että tehdään työtä siinä rinnalla, voi joissain tilanteissa olla järkevääkin, työharjoittelua ja muutakin tarvitaan opintojen ohella, mutta lähtökohteisesti oman toimeentulon pitäisi varmistua opintotuen kautta eikä niin, että ihmisen täytyy olla samanaikaisesti töissä, kun hän opiskelee. Eli tämän pitäisi olla se lähtökohta, ja sen vuoksi ymmärrän hyvin tämän, ettei näitä tuloja ole haluttu lähteä hirveästi nostamaan tässä kohdassa ja että tämä tehdään kokeiluluonteisesti.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Juvonen.

18.26 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tämän hallituksen esityksen lähtökohdasta opintotukilain muuttamisesta on toki hyvä. On hyvä asia, että opintotuen tuloja ollaan korottamassa, mutta toki se määrä, 25 prosenttia, kuulostaa aika pienelle, ja myöskin se määräaikaisuus — laki on voimassa vain vuodeksi 2022 — tietysti aiheuttaa omat harmistuksensa ja ongelmansa myös opiskelijoille.

Täytyy todeta, että nuorena on vitsa väännettävä työnteon suhteen, ja on hyvä, että opiskelijat hakevat myös omaa paikkaansa työelämässä. Monet myös työntävät jalkaa työnantajan oven väliin, ja sitten valmistumisensa jälkeen heitä mahdollisesti odottaa hyvä työpaikka jossakin. Ja tämän takia kyllä ainakin itse kannustan opiskelijoita paitsi toki opiskelemaan ja hoitamaan opiskelunsa ajoissa myös siihen, että he etsisivät työtä ja tekisivät mahdollisuuksiensa mukaan työtä myös opintojensa ohessa. Se on kyllä avain hyvään tulevaisuuteen.

Opiskelijoiden pärjääminen tänä päivänä — ei tarvitse olla edes tämä koronakriisiaika — on haastavaa. Asuntojen hinnat ja asunnot, vuokra-asunnot ja omat asunnot, ovat karan-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

neet kauas. Jää pelkäksi haaveeksi hommata oma asunto pääkaupunkiseudulta jopa työsäkävälle, niin että siinä mielessä kaikki tuki opiskelijoille on erittäin tärkeää ja myös se valo sinne tulevaisuuteen, että töitä riittää, opiskelupaikkoja riittää ja se pärjääminen on myös turvattu. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäenpää.

18.28 Juha Mäenpää ps: Arvoisa rouva puhemies! Tästä opintotuen tulojen nostamisesta. Hallitus nyt suuressa viisaudessaan on päättänyt, että niitä korotetaan vain 25 prosentilla ja vuodeksi. Niin kuin tuolla valiokunnassa hyvin tuli esiin, jos olisi siirrytty pysyvään ratkaisuun ja korotettu näitä 50 prosentilla, niin laskelmien mukaan se toisi valtiolle 6 miljoonan euron positiivisen tuloksen vuosittain.

Tämä on jotenkin hassun tuntuista, että kun yksittäisten edustajien kanssa täällä keskustele, niin hyvin monet ovat sitä mieltä, että totta kai olisi kannattanut korottaa 50 prosentilla ja pitemmäksi aikaa, siis jatkuvana tehdä tämä laki. Kyllä jollakin lailla tuntuu näin uudesta edustajasta vähän hassulta, että järkeä ei voi käyttää, jos hallitusohjelmassa lukee jotain, että on tehty ratkaisu. Ainakin itse arvioin, että hyvin fiksua olisi toimia niin kuin parhaaksi nähdään, eikä niin kuin hallitusohjelmassa lukee. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Östman.

18.30 Peter Östman kd: Arvoisa puhemies! Hallituksen päätös korottaa opintorahan tuloja tilapäisesti on oikeansuuntainen, mutta KD:n mielestä tuloja pitäisi korottaa enemmän ja pysyvästi. En ymmärtänyt oikein edustaja Kiljusen puheenvuoroa siinä, miksi tällainen tulorajan nostaminen estäisi täyspäiväistä opiskelua. Tunnen sadoittain nuoria opiskelijoita, jotka opiskelevat täyspäiväisesti, mutta bilettämisen sijaan he käyvät iltaisin töissä ja tienaaavat siinä samalla, kun he saavat työkokemusta. Tässä mielessä KD:n eduskuntaryhmäkin yhtyy tähän kokoomuksen tekemään vastalauseeseen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Lehto.

18.31 Rami Lehto ps: Arvoisa puhemies! On todella tärkeää, että nuoret menevät opiskeluaikana töihin osittain, tekemään sen opiskelun rinnalla työtä ja tienaamaan ja oppimaan sitä työnteon kulttuuriakin. Se on niin, että jos opiskelet pitkään etkä ole ikinä ollut töissä, niin kyllä, jos minä olisin yrittäjä, vähän miettin, että onko tuosta välttämättä työelämään heti, kun sillä ei ole työkokemusta. Heti kun löytyy CV:stä, että on tehnyt töitä, näkee, että haluaa tehdä töitä, vaikka olisi tehnyt ihan eri alalla kuin mitä opiskelee. Se työnteko tulee jo sinne selkäyttimeen. Omatkin lapseni ovat koulun ohella työskennelleet, ja he ovat tykänneet, kun siitä saa lisää rahaa, mutta sitten siitä vähän rangaistaan, kun enemmän tienaa, niin että otetaan opintotukea sitten pois.

On todella tärkeää, että saa tehdä töitä ja — kuten täällä on puhuttu — saa sitä jalkaa oven väliin. Kyllä moni yliopisto-opiskelija tekee jo oman alansa töitä siinä opiskelun ohella, ja se on melkein merkki siitä, että sinulla on työpaikka valmiina, kun valmistut, niin että kyllä se antaa uskoa siihen opiskeluun. Ja monesti sitten voit huomata siinä työnteon ohessakin, että kannattaisiko pikkasen enemmän opiskella, niin pääsisi parempiinkin töi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

hin, eli se työnteko voi myös motivoida opiskelemaan enemmän. Että kyllä pitäisi kannustaa enemmän työntekoon.

Täällä ollaan puhuttu paljon hallitusohjelmasta, että työllisyyttä pitäisi saada nostettua, ja sitten tehdään aktiivimalli kakkosia ja muita, niin että sitten rangaistaan, mutta pitäisi tukea niitä, jotka haluavat mennä töihin jo heti opiskelun aikana.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.